krašto, t. y. P. Astrausko žemėje senkapis apima labai nedidelę: iki 8–10 m pločio (iš P į Š) ir apie 50 m ilgio (iš R į V, nuo kelio iki gyvatvorės) teritoriją. Likusi senkapio teritorija turėtų būti P. Grinienės-Tuleikytės žemėje. Akivaizdu, kad dalis senkapio čia buvo sunaikinta eksploatuojant žvyrduobę. Tačiau reikia tikėtis, kad žvyrduobė buvo nedidelė ir negili, o jai užlyginti panaudotos žemės sustumtos ne iš visos senkapio teritorijos.

Apibendrindami tyrinėjimų rezultatus, galime konstatuoti, kad Prūsalių senkapyje buvo ištirta 100 m². Perkasoje Nr. 1 rasta 3 apiplėštų kapų liekanų ir 25 radiniai. Iš jų galima išskirti 6 juostines apyrankes plonėjančiais galais, 2 karklo lapo pavidalo ietigalius ir 2 geriamųjų ragų angos apkalus. Visi šie dirbiniai datuojami X–XI a.

Eugenijus SVETIKAS

Excavations of Prūsaliai cemetery in 1998

The territory of Prūsaliai cemetery had been rather obscure before the archaeological investigations were done. In 1998 the LIH excavated the area of 100 m². Trench no 1 contained remains of 3 plundered burials and 25 finds. We can mention among them 6 sash-like bracelets with tapering terminals, 2 willow-leaf-shaped spearheads and 2 metal bindings of the orifice of drinking horns. All these finds date to the 10th-11th century.

Eugenijus SVETIKAS

UŽUBALIŲ SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1999 M.

Užubalių senkapis (Alytaus r.) yra 0,9 km į P nuo kelio Alytus–Ūdrija, kalvoje, A. Zabitos ir jo žento Č. Palevičiaus valdoje. Kalvos V šlaite iškasta 20×20 m dydžio žvyrduobė. Ją kasant buvo randama žmonių kaulų ir kažkokių žalvarinių bei geležinių daiktų, kurių likimas nežinomas.

Pirmuosius duomenis apie Užubalių senkapį randame Lietuvos žemės vardyno Žemės vardų anketoje, kuri buvo surašyta 1935 m. spalio mėn. (saugoma Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriuje). Čia parašyta: „Ariama žemė. Juodžemis prie smėlio, keturkampė. Apie 15 arų. Kairėj vieškelio pusėj nuo Alytaus (Zabitos lauke). Seniau buvo kapinės – kaimo žmonių laidojimo vieta, dabar dirbama žemė“. Šis senkapis nėra naujųjų

laikų kaimo kapinės. Tokios kapinės buvo apie 1,3 km į Š nuo senkapio. 1953 m. rugsėjo 17 d. surašytas šių kaimo kapinaičių pasas (saugomas KPC archeologijos skyriaus archyve). Pase surašyti tokie duomenys: „Senkapis. Paminklas vietos žmonių vadinamas „kapinaitėmis". Senų žmonių pasakojama, kad čia nuo senų laikų buvo kaimo kapinaitės, dabartiniu metu niekas nelaidojama. Senkapis yra dirbamos žemės ribose. Ant senkapio pasodinta viena liepa, o visas senkapis apaugęs žole, senkapyje iškastos kelios duobės – rūsiai, kuriuose laikomos gyventojų bulvės. Pasakojama, kad dar prieš 150 m. jose buvo laidojama. Kapinaitės yra stačiakampio formos, kurių ilgis 30 metrų, plotis 20 m. Stovis blogas". Deja, šios kapinaitės kolūkinės santvarkos metais buvo visiškai sunaikintos. Tačiau svarbus jų egzistavimo faktas, nes juo remiantis galima manyti, kad Užubalių senkapyje buvo laidojama ne vėliau kaip XV–XVII a.

Kolūkinės santvarkos metais senkapio teritorijoje buvo ūkininkaujama. Išariamus žmonių kaulus kaimo žmonės surinkdavo ir užkasdavo prie kryžiaus, esančio netoli kelio Alytus–Ūdrija. Atgavus nepriklausomybę, žemė buvo grąžinta teisėtam jos savininkui A. Zabitai, kuris ir toliau ūkininkavo senkapio teritorijoje, nors vietinių kaimo žmonių ir Alytaus seniūnijos atstovų buvo prašytas to nedaryti. Žmonių kaulai ir toliau buvo išariami.

1998 m. Užubalių senkapis, iki visa jo teritorija bus ištirta, Alytaus apskrities administracijos buvo paimtas kaip konservacinės paskirties žemė.

1999 m. Užubalių senkapyje atlikti tyrinėjimai. Jiems pasirinkta centrinė senkapio dalis, nuo žvyrduobės R pakraščio (V senkapio riba) R senkapio krašto link. Ištirtos 3 perkasos, 125 m^2 bendras plotas. 2 perkasos 5×10 m dydžio, trečioji – 5×5 m. 1-oje perkasoje, kurios vakarinis kraštas prijungtas prie žvyrduobės pakraščio, kapų nerasta, tačiau tai, kad jų čia būta, patvirtina rasti žmonių kaulų fragmentai. Akivaizdu, kad ši vieta nuarta iki pat kapų duobių dugno. Perkasoje rastas žiedinis auskaras, datuojamas XV a. II puse – XVI a. I ketvirčiu. 2-oji perkasa prijungta prie 1-osios R krašto, o 3-ioji prie 2-osios R krašto. Šiose perkasose buvo atidengti 25 XVII a. kapai.

11 griautinių kapų mirusieji palaidoti su įkapėmis, 14 kapų – be įkapių (moterų k. Nr. 1, 3, 25; vyrų k. Nr. 2, 21–24; vaikų k. Nr. 4, 5, 6, 9, 10, 19).

Beveik visi laidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis, išskyrus 2 kapus: kape Nr. 17 moteris karste palaidota kniūbsčia, ištiestomis kojomis, rankos sulenktos ir ištiestos prie šonų (alkūnės gerokai išsikišusios į viršų), o kape Nr. 7 12 metų vaikas paguldytas ant dešiniojo šono. Beveik visi mirusieji laidoti V kryptimi. Tik kape Nr. 8 vyras gulėjo Š kryptimi. Mirusieji laidoti įvairiai sudėtomis rankomis. Vienų rankos ištiestos prie šonų (k. Nr. 6, 9, 10, 12, 13, 16, 20, 22) arba šiek tiek sulenktos ir padėtos ant juosmens-dubens (k. Nr. 2, 8, 15), kitų viena ranka ištiesta prie šono, o antroji sulenkta ir padėta ant juosmens-dubens (k. Nr. 3, 21, 23, 24, 25). Pasitaikė ir pavienių atvejų, kada dešinioji ranka buvo sulenkta ir padėta skersai ant krūtinės krašto, o kairioji – per alkūnę atlenkta ir jos dilbis gulėjo šiek tiek įstrižai ant kairiosios krūtinės pusės (k. Nr. 14). Kape Nr. 4 aiški tik vienos rankos padėtis, o kitos kaulų neišlikę. 5-ių kapų mirusiųjų rankų padėtis neaiški (k. Nr. 1, 5, 11, 18, 19). Laidota karstuose. Kai kuriuose kapuose pastebėta medienos liekanų.

9 kapuose rasta monetų: kapas Nr. 2 (1 moneta), 7 (1), 11 (2), 13 (2), 14 (1), 15 (1), 16 (3), 18 (1), 20 (3). 5 kapuose įdėta po 1 monetą, 2-uose po 2, 2-uose po 3. Moters kape Nr. 14 rastas Georgo Vilchelmo (Prūsija) 1626 m. šilingas. 2 kapuose – Kristinos Rygos m. šilingų: vyro kape Nr. 16 du 1645 m. ir vienas 1652 m. šilingas, o moters kape Nr. 20 po vieną 1647 m. ir 1652 m. šilingą kartu su Karolio Gustavo 165? m. Rygos m. šilingu. Karolio Gustavo monetų (2 Rygos m. šilingai) buvo ir kūdikio kape Nr. 11. Dviejuose kapuose rasta Jono Kazimiero varinių šilingų: moters kape Nr. 13 – 2 (1 – 1664 m. lenkiškas, 1 lietuviškas), o vaiko kape Nr. 18 – 1 lietuviškas. Net 3 kapuose monetos buvo labai sunykusios, jos neidentifikuotos (vyrų k. Nr. 2, 15; vaiko k. Nr. 7). Monetų rasta įvairiose kapo vietose: virš kairiojo peties (k. Nr. 18); po nugara (k. Nr. 1); virš juosmens, po dešiniuoju žastikauliu, ties jo viduriu (k. Nr. 15); po apatiniais šonkauliais (k. Nr. 7, mirusysis palaidotas ant dešiniojo šono); prie dešiniojo šlaunikaulio (k. Nr. 11, 14). 3 kapuose monetos buvo skirtingose kapo vietose: kape Nr. 13 – 1 moneta dešinėje kaukolės pusėje, o kita – prie kairiojo dubens; kape Nr. 16 – 2 monetos gulėjo dešiniojo šlaunikaulio apačioje (virš jo) ir 1 prie kairiojo

blauzdikaulio vidurio; kape Nr. 20 – 2 monetos prie dešiniojo peties, trečioji – ant kairiojo menties kaulo. 2 kapuose monetos buvo tarp kapšelių liekanų: kape Nr. 7 tai buvęs odinis, o kape Nr. 15 – audeklinis.

Tik moters kape Nr. 20 rasta stiklinių mažyčių karoliukų (28 balti, 10 juodų ir 9 žydri). Jie gulėjo prie dešiniojo peties kartu su kitomis įkapėmis.

2 moterų kapuose rasta žalvarinių kabių: kape Nr. 17 –5 kabliukai ir 1 kilputė (mirusioji palaidota kniūbsčia) gulėjo ant nugaros, o kape Nr. 20 – vienas kabės kabliukas gulėjo ant dešiniojo dubens kaulo.

Žiedų rasta 3 moterų kapuose. Kape Nr. 3 juostinis, alavu padengtas žiedas (dalis žiedo platesnė, joje įrėžtos 2 išilginės lygiagrečios linijos, o siaurojoje dalyje tų linijų nėra) buvo užmautas ant dešiniosios rankos piršto. Kape Nr. 17 vienas juostinis, varinis žiedas (lankelyje įrėžtos 2 išilginės lygiagrečios linijos) užmautas ant kairiosios rankos piršto, o kitas, taip pat juostinis (lankelio viduryje iškili, ištisinė briauna, dalijanti lankelį į 3 dalis), – ant dešiniosios. Pastarasis žiedas taip pat varinis, o jo paviršius buvęs padengtas alavu. Įdomiausi žiedai rasti kape Nr. 20. Čia 1 varinis žiedas su stačiakampe akimi, į kurią inkrustuotas mėlynas stiklas (?), gulėjo prie dešiniojo peties, o kiti 2 sidabriniai su auksavimo žymėmis žiedai buvo užmauti ant skirtingų dešiniosios rankos pirštų. Vienas juostinis, jo lankelio viduryje iškili briauna, dalijanti lankelį į 3 dalis. Lankelio kraštai puošti įstrižomis įkartėlėmis. Kitas žiedas su kryžiaus formos akimi (ji tuščiavidurė), o jai iš kraštų – barokinės stilizuotos lelijos.

Kapas Nr. 20 išsiskiria iš kitų kapų ne tik įdomiais žiedais, bet ir dar keliomis įkapėmis. Jame prie dešiniojo šlaunikaulio rasti 5 žalvariniai smeigtukai su rutulio formos buožele, buvę susmeigti į audinį ar odą, o prie dešiniojo peties gulėjo 14 cm ilgio varinis juostų audimo peiliukas (?).

Peilių medinėmis kriaunomis rasta 4 kapuose (vyrų k. Nr. 2, 8, 15; moters k. Nr. 14). Jie gulėjo prie dešiniojo dubens arba šlaunikaulio.

Geležinės keturkampės sagtelės rastos 2 kapuose. Viena ant dešiniojo šlaunikaulio viršaus (vyro k. Nr. 2), kita prie dešiniojo šono, ties juosmeniu (moters k. Nr. 14).

Ąsočio fragmentų (dugnelio ir ąselės šukių) aptikta moters kapo Nr. 13 sampile.

Eugenijus SVETIKAS

Investigations of Užubaliai cemetery in 1999

In 1999 the LIH carried out investigations in Užubaliai cemetery. The excavation area covered the central part of the cemetery from the eastern edge of gravel pit (the western boundary of the cemetery) up to the eastern edge of the cemetery. The excavation area covered 125 m² (3 trenches). Trench No 1, bordering on the edge of the gravel pit, contained only fragments of human bones and an ear-ring dated to the 2nd half of the 15th-the 1st quarter of the 16th century. Trench No 2 bordered on the eastern edge of trench No 1, whereas trench No 3 – on the eastern edge of trench No 2. These trenches contained 25 inhumations dating to the 17th century including 11 burials with burial items. The burial items were coins of the 18th century, pendants, beads, rings, a sash weaving knife (?), pins, knives with wooden handles and iron rectangular brooches.

Povilas TEBELŠKIS

DRUSKIŲ SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1998 M.

Spėjamas Druskių senkapis (Kupiškio r.) yra 1,35 km į P–PR nuo Utenos–Kupiškio kelio kryžkelės su keliu į Adomynę, 0,8 km į PV nuo Druskių kaimo kapinių, 0,2 km į PR nuo Aluotų–Druskių piliakalnio, miške. Iki 1976 m. ši vieta archeologams nebuvo žinoma. Tais metais teritoriją į PR nuo Aluotų piliakalnio žvalgė LII archeologas A. Girininkas. Miške buvo pastebėta keletas nežymių kauburėlių nuo 6 iki 12–13 m skersmens, 15–30 cm aukščio. Kai kuriose vietose pastebėti iškasinėti ploteliai. Netoli tos vietos, kur prie pušies prikaltas medinis kryželis, buvo iškastas 6×4 m dydžio plotas. 1,25 m gylyje atidengtos supuvusio medinio karsto liekanos. Aptiktos 4 kalvio darbo vinys. Nustatyta, kad čia palaidota moteris, jai į kapą buvo įdėtas odinis maišelis su 3 monetomis: sidabriniu Rygos šilingu ir 2 varinėmis Jono Kazimiero monetomis (ant vienos matėsi 1657 m. data). Tyrinėjimo vietoje, 20 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, užfiksuotas 4–6 cm storio tamsios žemės sluoksnelis, kuriame matėsi pelenai, sudegę smulkūs kaulų ir medžio anglies trupinėliai. Spėjama, kad čia būta pilkapyno, o XVII a. įrengtos kapinės.

1992 m. šią teritoriją žvalgė KPC archeologai. Nustatyta senkapio